

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 22. avgust 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 22. avgusta 2012.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG ZA PRIHVATANJE
RANIJIH SVJEDOČENJA THOMASA HANSENA I ANDREWA KNOWLESA
NA OSNOVU PRAVILA 92bis**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu za prihvatanje svjedočenja Thomasa Hansena i Andrewa Knowlesa na osnovu pravila 92bis", koji je optuženi podnio 28. juna 2012. godine (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Istorijat postupka i argumenti strana

1. optuženi u Zahtjevu traži da se, na osnovu pravila 92bis Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), prihvate transkripti ranijih svjedočenja Thomasa Hansena (dalje u tekstu: Hansen) i Andrewa Knowlesa (dalje u tekstu: Knowles; zajedno: Svjedoci) iz predmeta *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1 (dalje u tekstu: predmet *D. Milošević*; Predloženi dokazi).¹ optuženi tvrdi da Predloženi dokazi zadovoljavaju sve kriterijume za prihvatanje na osnovu pravila 92bis Pravilnika i da su relevantni za dokazivanje da je Armija Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Armija BiH) 1995. godine u Sarajevu imala modifikovane avionske bombe.² On tvrdi da je, iako se Predloženi dokazi odnose na incident granatiranja koji je uklonjen iz Treće izmijenjene optužnice (dalje u tekstu: Optužnica), tj. na incident granatiranja G17 iz priloga Optužnici,³ važno da se utvrdi da li je Armija BiH posjedovala "sredstva" korištena u incidentima granatiranja koji su u prilogu Optužnici bili navedeni pod oznakama G10, G12, G13, G14 i G15.⁴ Optuženi dalje tvrdi da se Predloženim dokazima ne dokazuju njegova djela i ponašanje i da ih je tužilaštvo podvrgnulo "potpunoj provjeri" u unakrsnom ispitivanju u predmetu *D. Milošević*.⁵

---

¹ Zahtjev, par. 1, 6. Vijeće napominje da, za razliku od toga što Optuženi tvrdi u fusnotama 1 i 7 Zahtjeva, povjerljiva verzija transkripta Hansenovog ranijeg svjedočenja jeste unijeta u sistem *e-court* pod brojem 1D05660 na osnovu pravila 65ter, dok je njegova javna verzija u sistem *e-court* unijeta pod brojem 1D05662 na osnovu pravila 65ter. Isto tako, povjerljiva verzija transkripta Knowlesovog ranijeg svjedočenja unijeta je u sistem *e-court* pod brojem 1D05661 na osnovu pravila 65ter, a javna verzija pod brojem 1D05663 na osnovu pravila 65ter.

² Zahtjev, par. 1, 5.

³ Incident granatiranja G17 uklonjen je iz priloga Optužnici 8. oktobra 2009. godine. V. "Odluka o primjeni pravila 73bis", 8. oktobar 2009. (dalje u tekstu: Odluka u vezi s pravilom 73bis).

⁴ Zahtjev, par. 2-4.

⁵ Zahtjev, par. 5.

2. Dana 11. jula 2012. tužilaštvo je podnijelo "Odgovor tužilaštva na zahtjev za prihvatanje svjedočenja Thomasa Hansena i Andrewa Knowlesa na osnovu pravila 92bis" (dalje u tekstu: Odgovor), u kojem izjavljuje da se ne protivi Zahtjevu pod uslovom da Svjedoci pristupe radi unakrsnog ispitivanja.⁶ Tužilaštvo tvrdi, prvo, da se Predloženi dokazi odnose na "važno sporno pitanje između strana", naime, da li je Armija BiH 1995. posjedovala modifikovane avionske bombe i koristila ih za djelovanje protiv objekata u Sarajevu, i drugo, da ti dokazi nisu kumulativni u odnosu na bilo koje drugo postojeće ili očekivano svjedočenje.⁷ Tužilaštvo nadalje tvrdi da su Predloženi dokazi nepouzdati jer su iskazi koje su Svjedoci dali međusobno "nepomirljivi"⁸ i da se, štaviše, Hansenov iskaz zasniva na informacijama "iz druge ruke iz nepoznatog izvora", dok je Knowlesov iskaz "neodređen" i "sam po sebi nedosljedan".⁹ Treće, tužilaštvo traži da Vijeće kao uslov postavi pristupanje Svjedoka radi unakrsnog ispitivanja, i to zbog toga što: i) postoji materijal koji je ranije, tokom suđenja u predmetu *D. Milošević*, bio nedostupan, a može se koristiti sa Svjedocima, i ii) za Vijeće bi bilo korisno da Svjedoke sasluša *viva voce* kako bi moglo ocijeniti vjerodostojnost i pouzdanost Predloženih dokaza u vezi s ovim "važnim spornim pitanjem između strana".¹⁰ Najzad, tužilaštvo tvrdi da Predloženi dokazi ne mogu da se razumiju bez dokaznih predmeta povezanih sa svjedočenjem, koje optuženi u Zahtjevu nije precizno naveo niti je zatražio da se oni uvrste u spis.¹¹ U skladu s tim, tužilaštvo traži da Vijeće optuženog uputi da podnese dopunski zahtjev u kojem će specificovati relevantne i potrebne dokazne predmete povezane sa svjedočenjem i zatražiti njihovo prihvatanje u spis i da na jednak način postupa u vezi sa svim budućim zahtjevima na osnovu na osnovu pravila 92bis, *ter* i *quater*.¹²

II. Mjerodavno pravo

3. Dana 15. oktobra 2009. Vijeće je izdalo "Odluku po trećem zahtjevu tužilaštva za prihvatanje izjava i transkripata iskaza umjesto svjedočenja *viva voce*, na osnovu pravila 92bis (svjedoci za grad Sarajevo)" (dalje u tekstu: Odluka po Trećem zahtjevu), u kojoj je

---

⁶ Odgovor, par. 1.

⁷ Odgovor, par. 1, 3, 4.

⁸ Odgovor, par. 5–7.

⁹ Odgovor, par. 1, 5–8.

¹⁰ Odgovor, par. 9, 12(a).

¹¹ Odgovor, par. 10.

¹² Odgovor, par. 10, 11, 12(b).

izložilo pravo mjerodavno za zahtjeve na osnovu na osnovu pravila 92bis. Vijeće neće ovdje ponovno izlagati mjerodavno pravo nego, po potrebi, upućuje na relevantne paragrafe Odluke po Trećem zahtjevu.¹³

III. Diskusija

4. Hansen je bivši vojni posmatrač Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: vojni posmatrač UN-a) i radio je na dužnosti oficira za operativne poslove u vrijeme kad je 28. juna 1995. ujutro projektil pogodio zgradu Televizije Sarajevo. U predmetu *D. Milošević* on je svjedočio da je u trenutku incidenta bio u zgradi PTT-a. Govorio je o izvještajima o tom incidentu koje je primio, o izvještajima koje je on pripremio 28. i 29. juna 1995., kao i o svom sastanku s oficirima za vezu iz Armije BiH poslije incidenta. U iskazu je izjavio da ga je jedan vojni posmatrač UN-a izvijestio da je vidio da je projektil koji je pogodio zgradu Televizije ispaljen "sa strane BiH", što je Hansen i naveo u svom izvještaju od 29. juna 1995. godine. Hansen je takođe izjavio da mu nisu poznati nikakvi izvještaji koji bi upućivali na to da su taj projektil ispalile snage bosanskih Srba, ali porekao je da je, kad je otišao u kancelariju za vezu Armije BiH, rekao da je bombu koja je pogodila zgradu Televizije ispalila Armija BiH. Hansen je izjavio da nije vidio lansiranje avionske bombe, ali da je vidio avionske bombe u letu i efekte njihovog pogotka. Nadalje, rekao je da nije siguran da li je projektil koji je pogodio zgradu Televizije bio avionska bomba. Takođe je izjavio da je bio očevidac česte upotrebe teškog naoružanja od strane "BiH", ponekad s područja u krugu od 100 metara od zgrade PTT-a. Hansen je u iskazu govorio o zadacima vojnih posmatrača UN-a stacioniranih na posmatračkim položajima, o svojim dužnostima i o njihovom internom sistemu izvještavanja.

5. Knowles je bivši vojni posmatrač UN-a koji je približno od maja do jula 1995. u Sarajevu radio na dužnosti zamjenika oficira za operativne poslove. Izjavio je da su 28. juna 1995. ujutro on i Hansen, dok su pješice prolazili kroz parkiralište zgrade PTT-a u Sarajevu, vidjeli projektil u letu koji je zatim udario u zgradu Televizije. Knowles je govorio o izvještaju od 4. jula 1995. u kojem je izvijestio Hansenovom sastanku s oficirima za vezu Armije BiH održanom poslije incidenta, kao i o svom sastanku s oficirima za vezu kasnije toga dana. Izjavio je da je, na osnovu toga što mu je Hansen

---

¹³ Odluka po Trećem zahtjevu, par. 4–11.

prenio, zaključio da je sastanak na kojem je bio Hansen prošao u napetoj atmosferi i da je, vjerovatno zbog jezičkih problema, došlo do nesporazuma u vezi s pitanjem da li je Hansen rekao da je Armija BiH pucala na sopstvene ljude. Govoreći o izvoru projektila, Knowles je rekao da je, na osnovu toga što je vidio, kao i tragova i oštećenja na zgradi Televizije, moguće da je projektil došao iz pravca "sjeverozapada", ali je izjavio da je moguće da su tog dana bila ispaljena dva projektila s obzirom na informaciju koju je dobio o oštećenju na južnoj strani zgrade. Izjavio je i to da nije vidio lansiranje modifikovane avionske bombe i da nije siguran kojeg je tipa bio projektil koji je vidio 28. juna 1995., ali je iznio svoja zapažanja u pogledu brzine, putanje i raketnog mlaza projektila.

6. Vijeće podsjeća na to da su, shodno pravilu 89(C) i (D) Pravilnika, relevantnost i dokazna vrijednost temeljni uslovi za prihvatanje dokaza na osnovu na osnovu pravila 92bis.¹⁴ Vijeće takođe podsjeća na svoje ranije odluke u smislu da se, u načelu, o incidentima ili događajima koji su uklonjeni iz Optužnice ne izvode detaljni dokazi jer ti dokazi više nisu relevantni za predmet.¹⁵

7. Vijeće na prvom mjestu napominje da optuženi Predložene dokaze nudi s ciljem da dokaže da je Armija BiH ispalila napravu koja je pogodila zgradu Televizije u Sarajevu i da je, prema tome, posjedovala modifikovane avionske bombe. Kako napominje tužilaštvo, pitanje da li je Armija BiH 1995. u Sarajevu posjedovala modifikovane avionske bombe zaista jeste aktuelno pitanje u ovom predmetu. Međutim, o mogućem posjedovanju i korištenju modifikovanih avionskih bombi od strane Armije BiH u Predloženim dokazima se govori malo jer su glavna tema tih iskaza – o kojoj se govori veoma detaljno – druga pitanja u vezi s granatiranjem zgrade Televizije, na primjer, sadržaj izvještaja i sastanaka u vezi s tim incidentom. Nadalje, nijedan od Svjedoka nije naveo nikakvu jasnu indikaciju ko je, po *njihovim* saznanjima, ispalio projektil koji je 28. juna 1994. pogodio zgradu Televizije.

---

¹⁴ Odluka po Trećem zahtjevu, par. 4.

¹⁵ Vijeće je u fazi izvođenja dokaza tužilaštva iznijelo stav da takvi dokazi mogu da se dopuste ako se njima dokazuju npr. elementi djela u osnovi ili opšti uslovi iz nekog člana Statuta Međunarodnog suda. V. između ostalog "Odluka po petom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", 14. juni 2010., par. 54; Usmena odluka, T. 5479-5481 (19. jul 2010.); Usmena odluka, T. 16606-16608 (14. juli 2011.).

8. Vijeće prima k znanju da su u ovom predmetu prihvaćeni neki dokazi u vezi s incidentom granatiranja G17 iz priloga Optužnici, ali napominje da su ti dokazi ili periferni u odnosu na relevantno svjedočenje svjedoka ili čine samo njegov mali dio, dok se ovdje radi o cijelom transkriptu.¹⁶ Nadalje, iako ostali dio Predloženih dokaza možda ima određenu dokaznu vrijednost zbog toga što je u njemu riječ o događajima i opštoj vojnoj situaciji u Sarajevu tokom perioda obuhvaćenog Optužnicom, Vijeće ocjenjuje da to nije toliko relevantno da bi opravdavalo prihvatanje obimnih iskaza koji se veoma detaljno bave incidentom koji je uklonjen iz Optužnice. Shodno tome, Vijeće smatra da Predloženi dokazi uglavnom nisu relevantni za postupak protiv optuženog i da zbog toga ne ispunjavaju uslove iz pravila 89 Pravilnika.

9. Nadalje, čak i u slučaju da je Vijeće utvrdilo da su Predloženi dokazi dovoljno relevantni za odbranu optuženog, Vijeće smatra da faktori koji mogu da opravdaju prihvatanje pismenih dokaza na osnovu pravila 92*bis*, popisani u stavu (A)(i)(a)-(f) tog pravila, ovdje ne idu u prilog njihovom prihvatanju.¹⁷ Konkretno, Hansen je izjavio da nije lično vidio projektil koji je pogodio zgradu Televizije nego da je samo izvijestio o onom o čemu su u vezi s tim incidentom njega izvijestili drugi vojni posmatrači UN-a, izjavio je i da nije bio u mogućnosti da sprovede istragu o tom incidentu.¹⁸ Dakle, budući da se glavnina Predloženih dokaza odnosi na incident koji je uklonjen iz Optužnice i pošto Svjedoci mogu samo u ograničenom obimu govoriti o modifikovanim avionskim bombama uopšte i o pitanju da li ih je Armija BiH posjedovala, kao i s obzirom na to da Vijeće ima nedoumice u pogledu pouzdanosti tih dokaza, Vijeće smatra da Predloženi dokazi nisu dovoljno relevantni i da nemaju dovoljnu dokaznu vrijednost, tako da ne bi bilo u interesu pravde da budu prihvaćeni na osnovu pravila 92*bis* Pravilnika.

---

¹⁶ V. između ostalog P1851 (Izjava svedoka, Per Anton Brennskag, 26. oktobar 2010.), par. 52; Per Anton Brennskag., T. 8653, 8657 (29. oktobar 2010.), T. 8704–8705, 8714–8730 (1. novembar 2010.); Harry Konings, 9349–9350 (7. decembar 2010.); Francis Roy Thomas, 6834–6835 (15. septembar 2010.); D853 (Izveštaj vojnih posmatrača UN-a od 29. juna 1995.)

¹⁷ V. Thomas Hansen (transkript iz predmeta *D. Milošević*), između ostalog, T. 4369–4371 (2. april 2007.); Andrew Knowles (transkript iz predmeta *D. Milošević*), između ostalog, T. 9392–9393, 9399 (25. septembar 2007.).

¹⁸ V. Thomas Hansen (transkript iz predmeta *D. Milošević*), T. 4334–4341, 4393, 4398–4399 (2. april 2007.).

10. Vijeće napominje da optuženi ima i mogućnost da Svjedoke pozove da u sudnici svjedoče o aktuelnom pitanju da li je Armija BiH posjedovala modifikovane avionske bombe, kao i o drugim događajima relevantnim za Optužnicu. Takođe, optuženi može odlučiti i da pribavi i da zatim zatraži prihvatanje na osnovu pravila 92bis izjava svjedoka koje će se izravno i konkretno baviti samo tim pitanjima, umjesto da predlaže uglavnom nerelevantne i veoma obimne dokaze. Vijeće i načelno napominje da bi optuženi ovo trebao da shvati kao smjernicu za postupanje tokom cijelog svog dokaznog postupka.

11. Najzad, Vijeće napominje da optuženi nije identifikovao bilo kakve dokazne predmete povezane sa Predloženim dokazima kao relevantne, neophodne i neodvojive od njih, niti je tražio njihovo prihvatanje, iako su mnogi od tih dokaznih predmeta o kojima su Svjedoci govorili u predmetu *D. Milošević* neophodni za njihovo razumijevanje. Vijeće je u mnogim prilikama izrazilo stav da, istovremeno kad predlaže dokaze na osnovu pravila 92bis, *ter* ili *quater*, strana u postupku takođe može da predloži i prihvatanje dokumenata o kojima je svjedok govorio u svojoj pisanoj izjavi ili u ranijem iskazu.¹⁹ Osim što moraju ispunjavati osnovne uslove za prihvatanje iz pravila 89 Pravilnika, ti dokazni predmeti moraju biti "neodvojiv i neophodan" dio pismenih dokaza svjedoka i mogu se predložiti za prihvatanje ako bi svjedočenje bez prihvatanja tih dokumenata postalo nerazumljivo ili izgubilo na dokaznoj vrijednosti.²⁰ Iako činjenica da optuženi dokazne predmete povezane sa svjedočenjem nije predložio za prihvatanje u ovom predmetu nema nikakav uticaj na odluku Vijeća u vezi s Predloženim dokazima, Vijeće želi optuženog podsjetiti na to da, ako želi da Vijeće zajedno s glavnim svjedočenjem koje se predlaže na osnovu pravila 92bis Pravilnika analizira i dokazne predmete povezane sa svjedočenjem, on mora podnijeti jasno identifikovati te dokazne

---

¹⁹ Odluka po Trećem zahtjevu, par. 11; "Odluka po zahtjevu tužioca za uvrštavanje u spis iskaza svjedoka KDZ198 i povezanih dokaznih predmeta na osnovu pravila 92quater", 20. avgust 2009., par. 7; "Odluka po zahtjevu tužilaštva za ponovno razmatranje i/ili odobrenje radi ulaganja žalbe na dijelove 'Odluke po zahtjevu tužilaštva za uvrštavanje u spis svjedočenja KDZ172 (Milana Babića) na osnovu pravila 92quater'", 3. juni 2010., par. 24–25; "Odluka po podnesku tužilaštva u vezi s dodatnim stranicama transkripta svjedočenja Momčila Mandića u predmetu Stanišić i Župljanin radi uvrštavanja u spis", 8. septembar 2010., par. 5.

²⁰ Odluka po trećem zahtjevu, par. 11. V. takođe *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-T, "Odluka po povjerljivom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje ranijeg svjedočenja s dokaznim predmetima s tim u vezi i pismenim izjavama svjedoka na osnovu pravila 92ter", 9. juli 2008., par. 15; *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-T, "Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza na osnovu pravila 92bis", 2. oktobar 2008., par. 16; *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-T, "Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza na osnovu pravila 92bis", 22. avgust 2008., par. 21.

predmete u svakom budućem podnesku na osnovu pravila 92*bis*, putem detaljnih tabela tih dokaznih predmeta, kakve tokom izvođenja svojih dokaza prilaže tužilaštvo, navodeći i njihove brojeve na osnovu pravila 65*ter* iz prethodnog predmeta i brojeve stranica ranijih pismenih dokaza na koje se odnose.²¹ U slučaju da optuženi odluči da ne predloži dokazne predmete povezane sa svjedočenjem i glavni dokazi zbog toga postanu nerazumljivi ili izgube na dokaznoj vrijednosti, Vijeće može odbiti prihvatanje takvih dokaza.

IV. Dispozitiv

12. Iz navedenih razloga, na osnovu pravila 54, 89 i 92 Pravilnika, Vijeće ovim **ODBIJA** Zahtjev.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavan engleski tekst.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 22. avgusta 2012.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

---

²¹ V. npr. "Obavještenje tužilaštva u vezi s prihvatanjem pismenih dokaza na osnovu pravila 92*ter*, s Dodatkom A, Svjedok KDZ 470", 15. oktobar 2009.